

ZDZISŁAW SŁUŻEWSKI

**HISTORIA I TRADYCJE
38 PUŁKU PIECHOTY WOJSKA POLSKIEGO
I GARNIZONU KOŻUCHÓW
W LATACH 1945-1958**

**WIECZÓR WSPOMNIENÍ
KOŻUCHÓW - 04.10.2019**

ZWIĄZEK ŻOŁNIERZY WOJSKA POLSKIEGO
Koło im. 13 Pułku Zmechanizowanego
w Kozuchowie

**Historia i tradycje
38 Pułku Piechoty Wojska Polskiego
i Garnizonu Kozuchów
w latach 1945 - 1958**

Wieczór wspomnień

04. października 2019 r.

Redakcja i opracowanie graficzne

Zdzisław Służewski

Wydawca

ZWIĄZEK ŻOŁNIERZY WOJSKA POLSKIEGO
Koło im. 13 Pułku Zmechanizowanego
w Koźuchowie

ISBN: 978-83-61074-13-7

Publikacja ukazała się dzięki dotacji
Marszałka Województwa Lubuskiego

Druk

ROL-PEX
drukarnia i hurtownia papirnicza

P.P.H. "ROL-PEX"
Michał Samotyja
ul. Wilcza 13
67-100 Nowa Sól

Historia i tradycje 38 Pułku Piechoty Wojska Polskiego i Garnizonu Kozuchów w latach 1945 - 1958

31 stycznia 1945 r. Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego przyjęło plan rozbudowy Wojska Polskiego.

Naczelne Dowództwo WP nakazało **rozkazem nr 58/Org. z 15 marca 1945 r.** przystąpić do pierwszego etapu zaplanowanej na ten rok rozbudowy sił zbrojnych, w ramach którego rozpoczęto formownie czterech nowych związków taktycznych piechoty: **11 DP w rejonie Łodzi**, 12 DP w rejonie Poznania, 13 DP w rejonie Katowic i 14 DP w rejonie Bydgoszczy. Proces organizowania czterech związków taktycznych ukończono dopiero po zakończeniu wojny (pierwszych dwóch w maju, zaś dwóch pozostałych w lipcu) i nie wzięły one już udziału w działaniach bojowych. Początkowo zostały włączone w skład jednostek bojowych **odwołu Naczelnego Dowództwa WP** i po zakończeniu działań wojennych weszły w skład 2 Armii Wojska Polskiego.

1. Formowanie oddziałów 11 DP

Do formowania 11 DP w rejonie Łodzi przystąpiono na mocy rozkazu ND WP z 15.03.1945 r., na mocy którego organizowanie dywizji miało się zakończyć do 30 kwietnia 1945 roku. Do tego czasu udało się stworzyć wszystkie oddziały i pododdziały 11 DP, lecz proces wyszkolenia i zgrania jednostki w pełnowartościowy związek bojowy zakończony został dopiero w czerwcu, już po opuszczeniu przez niego Łodzi. W tydzień po wydaniu rozkazu zostały zmienione rejony formowania oddziałów dywizji i ostatecznie dowództwo i sztab dywizji oraz **38 pp** (który początkowo miał być formowany w Kutnie) oraz 42 pp, formowane były w Łodzi, 40 pp w Pabianicach, 33 pp w Konstantynowie Łódzkim, zaś pozostałe pododdziały dywizyjne w Stokach pod Łodzią.

11 DP zorganizowano w oparciu o **etat wojenny nr 04/550-563**, lecz w mniejszej obsadzie etatowej niż dywizje 1 i 2 Armii WP. Etat 04/550-563 określał stan na 11.465 żołnierzy, natomiast w 11 DP wynosił o 1841 mniej, czyli 9.624 żołnierzy.

W skład struktury organizacyjnej 11 DP wchodziło dowództwo z następującymi komórkami organizacyjnymi: dowódca dywizji, zastępcy dowódcy dywizji ds. liniowych oraz ds. polityczno-wychowawczych, sztab

dywizji składający się z sześciu oddziałów (Operacyjnego, Zwiadowczego, Łączności, Ewidencji i Uzupełnienia, Personalnego oraz Administracyjno-Gospodarczego), Wydział Polityczny, Klub Dywizyjny, Redakcja i Drukarnia, dowódca artylerii dywizyjnej, inżynier dywizyjny – pełniący jednocześnie funkcję szefa saperów dywizji, szef służby chemicznej, Wydział Kontrwywiadu, Wydział Informacji Wojskowej, dywizyjna prokuratura i sąd polowy, kapelan dywizyjny kierujący działalnością służby duszpasterstwa wyznania rzymsko-katolickiego, dwa samodzielne plutony (Porządkowo-Ochronny i Muzyczny) oraz zastępca dowódcy dywizji ds. tyłów (kwatermistrz), któremu podlegało sześć oddziałów (Organizacyjno-Polanowy, Intendentury, Techniczno-Wojskowego Zaopatrzenia, Zdobyczy Wojennych, Finansowy oraz Żywności i Paszy), naczelný lekarz dywizji i naczelný lekarz weterynarii oraz oddziały i pododdziały dywizyjne: trzy pułki piechoty – **38 pp**, 40 pp i 42 pp, 33 pał, 14 Dywizjon Artylerii Przeciwpancernej, trzy samodzielne bataliony (16 Batalion Saperów, 18 Batalion Łączności i 8 Batalion Sanitarny), cztery kompanie specjalne (11 Kompania Zwiadu, 14 Kompania Obrony Przeciwichemicznej, 19 Kompania Samochodowa i 2 Kompania Karabinów Maszynowych Przeciwlotniczych) oraz Szkolna Kompania Strzelecka, Pluton Dowództwa Artylerii Dywizyjnej, 27 Piekarnia Polowa, ruchomy Warsztat Taborowo-Mundurowy, Wojskowa Poczta Polowa nr 3241 i Kasa Polowa Banku Państwowego nr 2125.

Powstająca 11 DP liczyła etatowo 9.624 żołnierzy, zaś na jej uzbrojeniu znajdowało się: 6.701 karabinów, 653 pistolety maszynowe, 501 rkm, 166 ckm, 216 rusznic ppanc., 13 dział samobieżnych SU-76, 84 działa (w tym 36 armat 45 mm, 36 armat 76 mm i 12 haubic 122 mm), 167 moździerzy (w tym 58 moździerzy kalibru 50 mm, 85 kalibru 82 mm i 24 kalibru 120 mm), ponad 320 pojazdów mechanicznych oraz 1.230 koni.

Poważną trudnością towarzyszącą formowaniu 11 DP był brak wystarczającej liczby polskich oficerów i podoficerów, przez co większość stanowisk dowódczych obsadzonych było oficerami radzieckimi.

Obsada ważniejszych stanowisk w 11 DP na przełomie kwietnia i maja 1945 r. była następująca:

Dowódca 11 DP - płk Andrzej Czartoryski,
Szef sztabu - płk Konstanty Karasiewicz,
Zastępca dowódcy 11 DP ds liniowych - ppłk Mikołaj Gordijenko,
Dowódca artylerii 11 DP - ppłk Witold Wisłów,
Szef łączności 11 DP - mjr Piotr Zupachin,

Szef saperów 11 DP - mjr Mikołaj Zacharenko,
Szef służby samochodowej 11 DP - mjr Mitrofan Mironow,
Kwaternistrz 11 DP mjr - Jan Iwanowski,
Naczelny lekarz 11 DP - ppłk Mieczysław Kowalski,
Naczelny lekarz weterynarii 11 DP - mjr Julian Markowski.

Dowódca 38 pp - ppłk Lucjan Kropielnicki,
Szef sztabu - mjr Jerzy Smulski,
Dowódca I batalionu - kpt. Borys Ramiński,
Dowódca II batalionu - mjr Sergiusz Żłobin,
Dowódca III batalionu - por. Henryk Śmietanko.

Dowódca 40 pp - ppłk Tadeusz Ostrowski,
Szef sztabu - mjr Piotr Moszyński,
Dowódca I batalionu - kpt. Antoni Dorożyński,
Dowódca II batalionu - kpt. Władysław Bomba,
Dowódca III batalionu - kpt. Jan Griziani.

Dowódca 42 pp - mjr Mikołaj Pietruszenko,
Szef sztabu - mjr Wasilej Titow,
Dowódca I batalionu - por. Aleksander Siemienow,
Dowódca II batalionu - mjr Czesław Kajzer,
Dowódca III batalionu - kpt. Mikołaj Tryfonow.

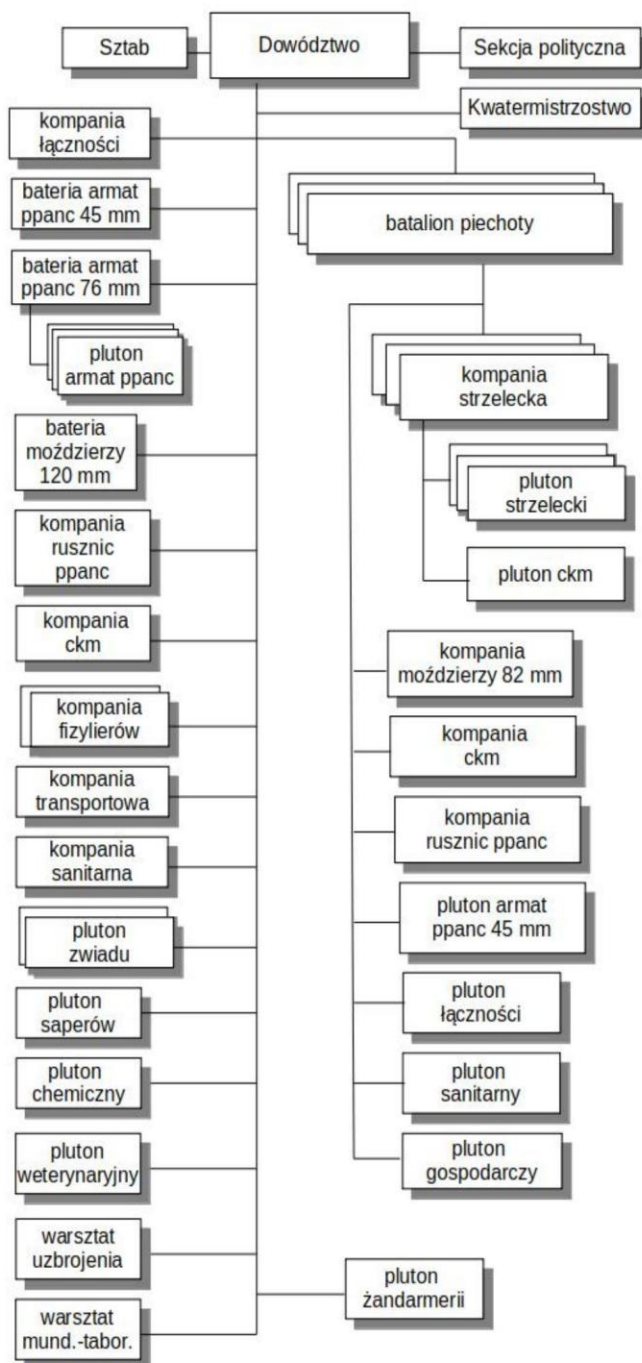
Dowódca 33 pal - mjr Piotr Krupczatnikow,
Szef sztabu - mjr Stefan Selin,
Dowódca I dywizjonu - kpt. Serafn Sidorow,
Dowódca II dywizjonu - kpt. Anatal Sidorin,
Dowódca III dywizjonu - kpt. Mieczysław Bogdanowicz.

Dowódca 16 Batalion Saperów - mjr Piotr Siemienczenko.
Dowódca 14 Dywizjon Artylerii Przeciwpancernej - mjr Jerzy Ponomarow.

Wszystkie trzy pułki piechoty 11 DP (38 pp, 40 pp i 42 pp) sformowano w oparciu o **etat nr 04/551**, zgodnie z którym liczyły po 2.464 żołnierzy.

38 Pułk Piechoty organizowany był w Łodzi. Dowódcą Garnizonu Łódź był wówczas - do czasu przegrupowania dywizji na rubież zachodnią Polski – dowódca 11 Dywizji Piechoty **płk Andrzej Czartoryski**.

Struktura organizacyjna 38 Pułku Piechoty

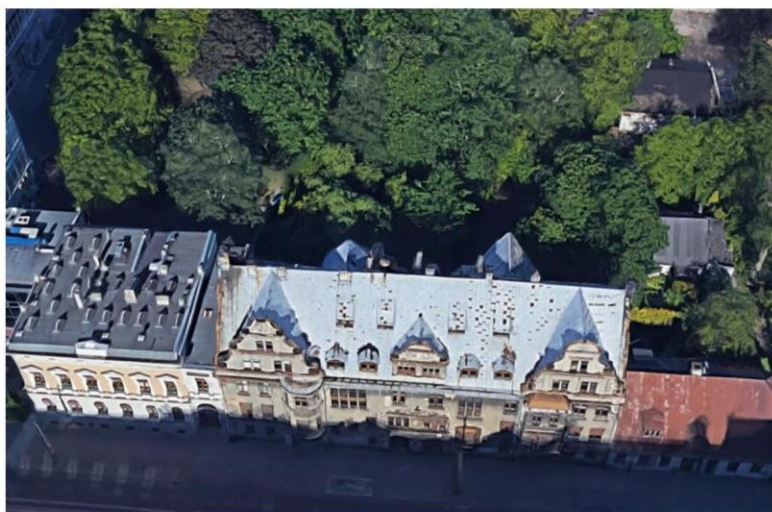
Struktura organizacyjna 38 Pułku Piechoty (oprac. własne)

Pułk posiadał strukturę organizacyjną składającą się z dowództwa i sztabu, sekcji politycznej, kwatermistrzostwa, trzech batalionów piechoty, artylerii pułkowej (trzy baterie – armat ppanc. 45 mm, armat 76 mm i moździercy 120 mm), dwóch pułkowych kompanii fizylierów, czterech pułkowych kompanii specjalnych (rusznic przeciwpancernych, łączności, sanitarnej i transportowo-gospodarczej), dwóch plutonów zwiadu (konnego i pieszego), plutonu chemicznego, plutonu saperów, plutonu weterynarii (tzw. ambulans weterynaryjny), plutonu żandarmerii, warsztatu uzbrojenia i warsztatu mundurowo-taborowego.

Każdy z batalionów składał się z trzech kompanii strzeleckich (po trzy plutony strzeleckie i jednym plutonie ckm), kompanii ckm (trzy plutony), kompanii rusznic przeciwpancernych (dwa plutony), kompanii moździercy 82 mm (trzy plutony) oraz czterech plutonów specjalnych (armat ppanc. 45 mm, łączności, sanitarnej i gospodarczego).

Dowodzenie pułkiem objął oficer Armii Radzieckiej pochodzenia polskiego **ppłk Lucjan Kropielnicki**, szefem sztabu został mjr **Jerzy Smulski**, zaś dowódcami poszczególnych batalionów: 1 batalionu – kpt. **Borys Ramiński** (oficer AR), 2 batalionu – mjr **Sergiusz Żłobin** (oficer AR) oraz 3 batalionu – por. **Henryk Śmietanko**.

38 Pułk Piechoty miał dobre warunki lokalizacyjne, ponieważ jego pododdziały rozmieszczone były w przedwojennych obiektach koszarowych. Dowództwo 38 pułku piechoty zostało ulokowane przy ulicy Piotrkowskiej nr 272, 1 batalion – przy ul. Kątnej 16–18, 2 batalion – na rogu ul. Kilińskiego i Napiórkowskiego natomiast 3 batalion – przy ul. Browarnej 13.

Ulica Piotrkowska 272 – tu mieściło się dowództwo i sztab 38 pp

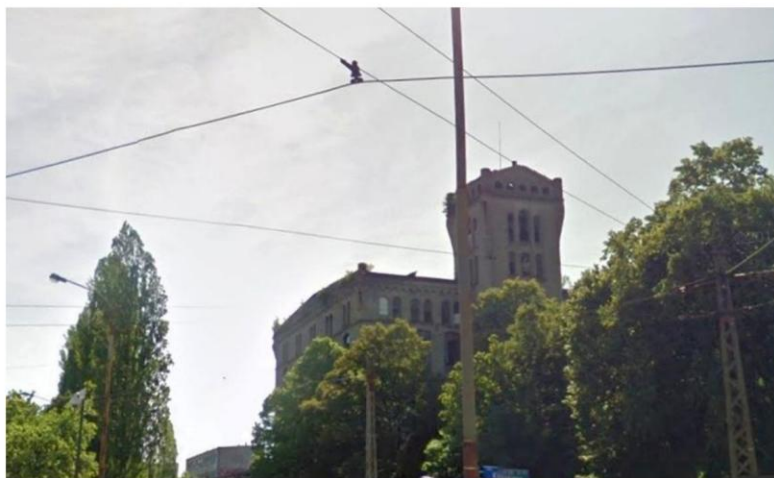

Kadra dowódcza pułku zajęła się doprowadzeniem do stanu używalności pomieszczeń zajmowanych przez podległe im pododdziały oraz zorganizowaniem dostaw umundurowania i wyżywienia dla przybywających oficerów, podoficerów i szeregowych oraz przystąpiła do szkolenia podległych im pododdziałów.

Ulica Piotrkowska 272 – wjazdy na dziedziniec kamienicy

W trakcie formowania jednostki żołnierze 38 pp pełnili także służbę garnizonową i patrolową w południowej części Łodzi na południe od ulicy Fabrycznej i Radwańskiej.

Róg ulic Kilińskiego i Napiórkowskiego (obecnie Przybyszewskiego), miejsce formowania 2 bp w koszarach w pobliżu fabryki włókienniczej

Dużym problemem była nieznajomość przez większość żołnierzy radzieckiego uzbrojenia, w które wyposażono pułk. Brak instrukcji w języku polskim, regulaminów walki (taktyki) pododdziałów piechoty, nie sprzyjały procesowi szkolenia. Oficerowie i instruktorzy radzieccy mieli słabą znajomość języka polskiego i w procesie szkolenia dywizji pojawiły się poważne problemy komunikacyjne. Większość stanu osobowego stanowili żołnierze narodowości polskiej, którzy mieli trudności ze zrozumieniem przekazywanych im treści, szczególnie z zakresu wyszkolenia taktycznego. Pomimo wielu trudności organizowanie i zgranie pododdziałów pułku przebiegało sprawnie.

Do 24 kwietnia 1945 r. pułk był praktycznie sformowany i przygotowany do działania.

2. Przegrupowanie na rubież zachodnią Polski

Pobyt 11 DP w Łodzi nie trwał długo, ale wystarczył na wręczenie pułkowi sztandaru wojskowego ufundowanego przez społeczeństwo Łodzi i Pabianic.

Płat główny ze wstążką i płat odwrotny sztandaru 38 pp, niżej głowica sztandaru

17 maja ND WP wydało rozkaz nakazujący dowódcy 2 Armii WP obsadzenie wschodniego brzegu rzeki Odry i Bystrzycy, zaś dziesięć dni później dowództwo armii otrzymało rozkaz obsadzenia przez podległe jej dywizje linii Odry i Nysy Łużyckiej.

W związku z tym Naczelne Dowództwo WP postanowiło 22 maja przegrupować 11 DP na linię środkowej Odry. Tego dnia dowództwo dywizji otrzymało rozkaz nakazujący przygotować podległe mu pododdziały do opuszczenia dotychczasowych miejsc postoju.

Szczegóły przegrupowania dowództwo dywizji zawarło w wydanym jeszcze tego samego dnia rozkazie, w którym określiło termin wymarszu poszczególnych pododdziałów oraz trasy, którymi miały się one przemieszczać marszem pieszym (przy wykorzystaniu taboru konnego) w kierunku zachodnim. Pierwsza z tras prowadziła z Łodzi w rejon Słubic poprzez Lutomiersk, Szadek, Koźminek i Leszno, zaś druga biegła nieco na południe od pierwszej, gdyż **z Łodzi i Pabianic pododdziały dywizji miały się przemieszczać w kierunku Słubic poprzez Łask, Sieradz, Kalisz i Leszno.**

Pierwszą z wymienionych tras miał się przegrupować jedynie 42 pp, podczas gdy główne siły 11 DP miały się udać marszem pieszym w kierunku zachodnim trasą drugą. Wymarsz 42 pp z Łodzi nastąpił rankiem 24 maja 1945 r.

Pododdziały **38 pp** oraz pododdziały dywizyjne zostały skoncentrowane na Placu Reymonta w Łodzi, skąd zaczęły się przegrupowywać w stronę Pabianic. Tam dołączył do nich także stacjonujący w tym mieście 40 pp, natomiast 33 pal oraz 14 Dywizjon Artylerii Przeciwpancernej otrzymały rozkaz przybycia na stację kolejową Łódź-Kaliska, skąd w tym samym dniu (tj. 24 maja) odjechały transportem kolejowym w kierunku zachodnim.

Jedynie sztab 11 DP pozostał w Łodzi nieco dłużej, mając za zadanie nadzorować proces opuszczania przez pododdziały dywizji swoich dotychczasowych garnizonów. Dwa dni później także i on opuścił Łódź, udając się za pododdziałami dywizji w kierunku zachodnim.

3. Osiągnięcie i obsadzenie rubieży Nysy Łużyckiej – ochrona granicy Polski

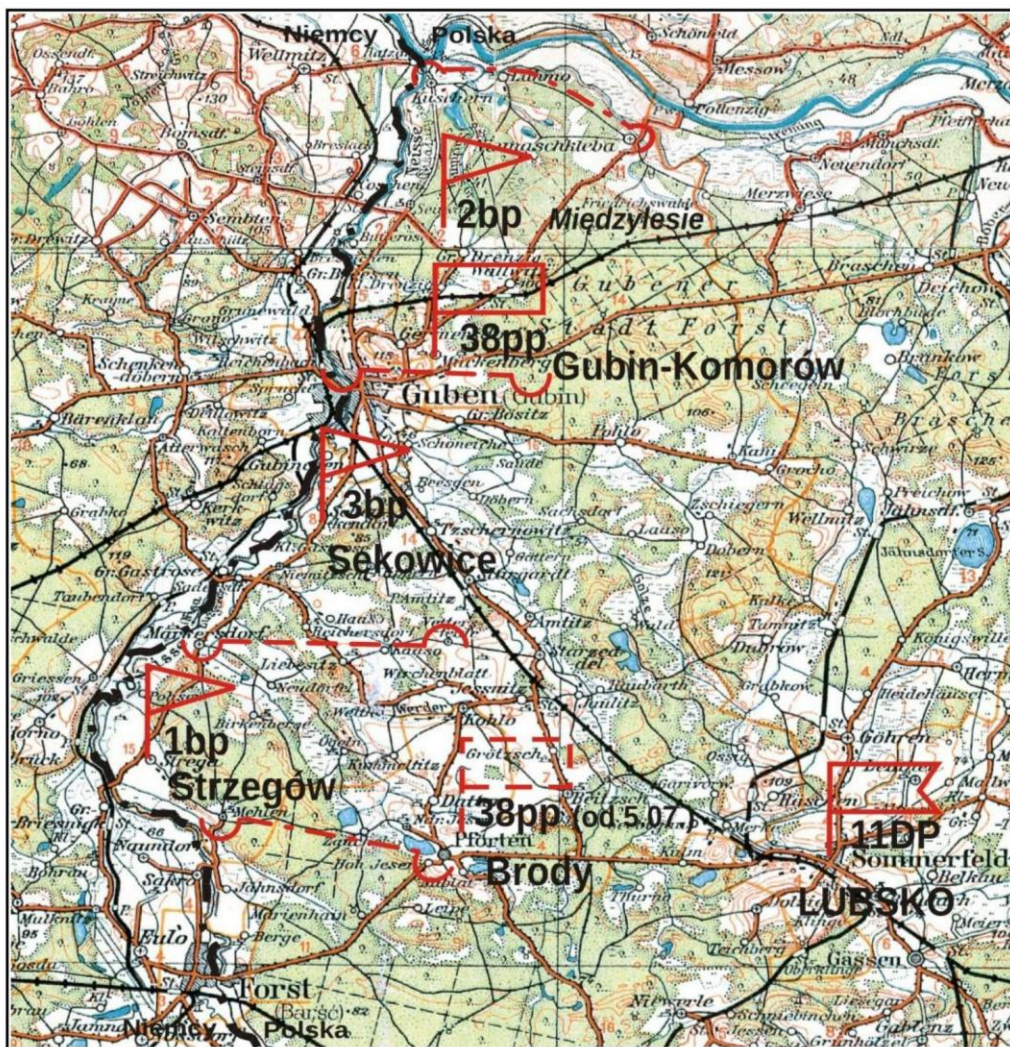
Po wykonaniu marszu w kierunku zachodnim, w dniach 10-12.06., oddziały dywizji osiągnęły rubież Nysy Łużyckiej. Dowództwo 11 Dywizji Piechoty zostało ulokowane w Lubsku z pułkami w rejonach: 38 pp - Gubin, 40 pp - Brody, 42 pp – Tuplice, 33 pal i 14 dappanc w Komorowie, gdzie rozpoczęły realizację rozkazu dowódcy 2 Armii Wojska Polskiego o ochronie zachodniej granicy Polski.

Sztab dywizji rozlokowano w Lubsku (*Sommerfeld*), natomiast dowództwa pułków:

38 pp w Komorowie (*Mückenberg*), 40 pp w Brodach (*Freiwaldau*), 42 pp w Trzebielu (*Triebel, Trąby*).

38 Pułk Piechoty, od 20 czerwca 1945 r., został zakwaterowany w opustoszałych niemieckich koszarach im. pruskiego feldmarszałka Helmutha Karla Bernharda von Moltkego (1800-1891) przy stacji kolejowej w Gubinie a dowództwo pułku stacjonowało w kompleksie koszarowym w Komorowie koło Gubina (*Mückenberg*).

Położenie 38 pp od 10.06. do 25.09.1945 r.

Położenie 38 pp i dowództwa 11 DP od czerwca do września 1945 r.

W ramach realizacji zadań ochrony granicy, dowódca 38 Pułku Piechoty zorganizował posterunki graniczne na odcinku Nysy Łużyckiej (*Lausitzer*

Neiße, Łużycka Nys) rozlokowując trzy bataliony piechoty od m. Kosarzyn (*Kuschern*) do m. Mielno (*Mehlen*) z dowództwami w Międzylesiu (2 bp), Sękowicach (3 bp) i Strzegowie (1 bp).

Dowództwo i sztab pułku oraz sztaby batalionów i posterunki graniczne rozlokowano w miejscowościach:

Sztab 38 pp – Gubin, od stacji kolejowej w Gubinie do rzeki Lubszy (*Lubst*), 4 posterunki graniczne siłami 4 kp,

Sztab 2 bp – Międzylesie (*aktualnie nie istnieje; w latach 50-tych była tam placówka WOP obsługująca posterunki graniczne na przejściu kolejowym i drogowym w Gubinie*) – dowódca 2 batalionu mjr Sergiusz Żłobin – sztab 2 batalionu, 2 kompania moździerzy, 2 kompania ckm oraz 2 kompania rusznic ppanc, nad Nysą dwa posterunki graniczne:

- Kosarzyn (*Kuschern*) – 6 kp - dowódca por. Władysław Jamszewski, między Kosarzynem (*Kuschern*) a Żytowaniem (*Seitwann*) jeden posterunek graniczny,
- Budoradz (*Buderose*) – 4 kp – dowódca por. Donat Bilski, na skraju lasu posterunek graniczny (i od stacji kolejowej w Gubinie do rzeki Lubszy (*Lubst*) 4 posterunki graniczne ww.),
- od mostu na Lubszy (*Lubst*) do torów w Gubinku (*Gubinchen*) - 5 kp – jeden posterunek graniczny.

Sztab 3 bp – Sękowice (*Schenkendorf*) - dowódca 3 batalionu por. Henryk Śmietanko, później por. Zbigniew Budzan – sztab 3 bp, 3 kompania ckm, 3 kompania moździerzy, 3 kompania rusznic ppanc, 8 kompania piechoty,

- Gubinek (*Gubinchen*) - 7 kp – dowódca ppor. Jan Buczkowski, jeden posterunek graniczny,
- Sękowice (*Schenkendorf*) – 8 kp, jeden posterunek graniczny,
- Polanowice (*Niemitzsch*) – 9 kp - dowódca ppor. Franciszek Smalczyk,
- między Polanowicami (*Niemitzsch*) i Sadzarzewicami (*Sadersdorf*) – pluton 9 kp – jeden posterunek graniczny w Markosicach (*Markersdorf*),

Sztab 1 bp – Strzegów (*Strega*) - dowódca kpt. Borys Ramiński – sztab 1 batalionu, 2 kompania piechoty, 1 kompania ckm, 1 kompania rusznic ppanc, dwa posterunki graniczne nad Nysą:

- Późna (*Posen, Kr. Guben*) – 1 kp, dwa posterunki graniczne droga Strzegów (*Strega*) do Briesnig (*po zachodniej stronie Nysy Łużyckiej*),
- Mielno (*Mehlen, Maliń*) – 3 kp - dowódca por. Marek Zaremba - 3 posterunki graniczne.

4. Zakończenie ochrony granicy Polski – zmiana dyslokacji pułku i pokojowa służba w Garnizonie Koźuchów

25 września 1945 r. 38 pp przekazał odcinek pogranicza dla 15 pp 5 DP.

Ze strony pułku akt zdawczo-odbiorczy podpisał jego dowódca ppłk Lucjan Kropielnicki i szef sztabu mjr Jerzy Smulski, a ze strony 15 pp zastępca ds. liniowych mjr Żuk i pierwszy pomocnik szefa sztabu kpt. Marklewicz.

Pułk zwolnił koszary w Gubinie i przegrupował się w rejon Brodów, a stamtąd do stałego miejsca stacjonowania w Koźuchowie, który ustanowiony został polskim garnizonem wojskowym. Dowództwo i sztab pułku zajęły tymczasowe stanowisko dowodzenia w m. Brody (*Pförten*). W tym czasie pododdziały pułku brały udział w rozminowaniu odcinka Nysy Łużyckiej w okolicach Mużakowa (*Bad Muskau, Mużakow*).

06. października 1945 r. nastąpiło uroczyste wprowadzenia 38 Pułku Piechoty do Koźuchowa. Pułk zajął poniemiecki kompleks koszarowy, przed wojną im. gen. Hugo Edwarda Graf von Kirchbacha, położony w południowo-zachodniej części miasta.

Od 23 listopada 1945 r. pułk przyjął strukturę określoną etatem pokojowym i przystąpił do szkolenia już bez dwóch pułkowych kompanii fizylierów, kompanii sanitarnej, jednego plutonu rozpoznawczego i plutonu chemicznego. W kompaniach piechoty zmniejszono liczbę plutonów z trzech do dwóch, rozwiązano plutony ckm i moździerzy 50 mm ale wprowadzono po plutonie fizylierów. W batalionach piechoty rozformowano plutony gospodarcze i sanitarne. W pułkowej baterii armat 76 mm zmniejszono liczbę plutonów ogniowych z trzech do dwóch. Nowymi elementami organizacyjnymi pułku piechoty były: pułkowa szkoła podoficerska, kompania gospodarcza (zamiast kompanii transportowej) i izba chorych. W ten sposób stan osobowy pułku skurczył się do ponad 50% w stosunku do etatu wojennego i wynosił 1604 żołnierzy.

Wiosną 1946 r. żołnierze pułku – w ramach brygad akcji siewnej - brali aktywny udział w zasiewie zbożami pól w okolicach Koźuchowa i Legnicy obsiewając 1,5 tysiąca hektarów gruntów. Wojsko uprzętało także miasto z gruzów i pomagało w odbudowie niektórych obiektów przemysłowych.

Pułkowa grupa operacyjna zabezpieczała tereny przeznaczone do osadnictwa wojskowego i cywilnego, pomagała w remontach domów, organizowała akcję siewną i żniwną, zabezpieczała transport oraz remonty maszyn rolniczych.

W wyniku reorganizacji 11 Dywizji Piechoty w 1946 roku, 38 Pułk Piechoty został podporządkowany 4 Dywizji Piechoty w Krośnie Odrzańskim.

W lipcu 1946 r. brał udział w akcji „Łomża” na Białostocczyźnie ponosząc straty w ludziach. W kwietniu 1947 w 11 DP sformowany został 11 kombinowany pułk piechoty, do którego włączono jeden batalion pułku. Batalion ten uczestniczył w akcji „Wisła” w rejonie Biłgoraja.

W 1952 roku 38 pp był w składzie 2 KA, a w roku 1958 wszedł ponownie w skład 11 Dywizji Zmechanizowanej zmieniając strukturę z pułku piechoty na pułk zmechanizowany. Jednocześnie zmieniony został dotychczasowy numer Jednostki Wojskowej 3564 na numer Jednostki Wojskowej 3001.

W wyniku kolejnych zmian w żagańskiej dywizji, w r. 1965, 38 Pułk Zmechanizowany po raz drugi wyszedł poza strukturę 11 Dywizji Zmechanizowanej i został podporządkowany 5 Saskiej Dywizji Pancерnej im. gen. Aleksandra Waszkiewicza. W 1967 r. 38 Pułk Zmechanizowany przemianowany został na 13 Pułk Zmechanizowany. W ramach kolejnej restrukturyzacji dywizji, w latach 1990 - 1998, pułk wchodził w skład 5 Kresowej Dywizji Zmechanizowanej.

38 Pułkowi Zmechanizowanemu i 13 Pułkowi Zmechanizowanemu poświęcone będą kolejne dwie części naszego cyklu wspomnieniowego o jednostkach wojskowych stacjonujących w Garnizonie Kozuchów.

5. Ppłk Lucjan Kropielnicki – pierwszy dowódca 38 Pułku Piechoty

Podpułkownik **Lucjan Kropielnicki** s. Juliana urodził się w Chocimiu (*Хотин*) 14 stycznia 1906 r. w polskiej rodzinie mieszczańskiej. Ojciec Julian Kropielnicki oraz matka Maria z d. Kosse wychowywali dziewięcioro dzieci.

W 1911 r. rodzina Kropielnickich przeniosła się z Chocimia (Besarabia) do wsi Czerepin w prowincji Kijowskiej w powiecie Piatigorskim (Rosja carska). Przed powołaniem do wojska, od 1920 r., uczył się zawodu cieśli i pracował w m. Piatigory (*П'ятигорі*).

Fotografia ppłk Lucjana Kropielnickiego

W 1928 r. został powołany do służby wojskowej w trakcie której, w r. 1932, ukończył Kijowską Szkołę Wojskową im. S.S. Kamieniewa.

Od kwietnia 1933 r. do kwietnia 1939 r. był dowódcą plutonu, następnie kompanii budowlanej i kompanii rozpoznania 8 pułku strzeleckiego 3 Dywizji, później dowódcą kompanii 206 pułku budowlanego 69 Dywizji Budowlanej w dalekowschodnim okręgu wojskowym.

W okresie od kwietnia 1939 r. do czerwca 1941 r. był dowódcą kompanii, następnie komendantem pułkowej szkoły podoficerskiej w 125 pułku strzeleckim 6 Dywizji Piechoty w m. Orzeł i Brześć („Forteca Brzeska”) w Białoruskim Okręgu Wojskowym.

W czerwcu 1941 r. został zastępcą szefa wydziału operacyjnego Kwatery Głównej 4 Armii Frontu Briańskiego, od listopada 1941 r. oficerem łącznikowym tyłów 13 Armii. Od kwietnia 1942 r. był starszym pomocnikiem szefa wydziału operacyjnego sztabu 48 Armii a od listopada 1942 r. pełnił obowiązki dowódcy 448 pułku strzeleckiego 73 Dywizji Strzeleckiej. W kwietniu 1943 r. został ranny i przebywał w szpitalu wojskowym w Tule. Do służby powrócił w maju 1943 r. na stanowisko pełniącego obowiązki dowódcy 413 pułku strzeleckiego 397 Dywizji Strzeleckiej.

Od czerwca do lipca 1943 r. był w rezerwie dowódcy 5 Armii, po czym dowodził 1093 Pułkiem Piechoty Aleksandra Newskiego w 324 Dywizji

Piechoty Czerwonego Sztandaru 50 Armii Frontu Zachodniego. Brał udział w operacji „Bagration” z forsowaniem rzek Dniepru i Niemna.

W lutym 1944 r. rozpoczął studia na kursie „G” Akademii MW. Frunzego w Moskwie, po którego ukończeniu został skierowany do służby w Wojsku Polskim.

Od stycznia 1945 r. do lipca 1946 r. służył w Wojsku Polskim. Rozkazem personalnym ND WP nr 161 z 22 marca 1945 r. został wyznaczony na stanowisko **Dowódcy 38 Pułku Piechoty** 11 Dywizji Piechoty.

W okresie od 10 czerwca do 25 września 1945 r., dowodzony przez niego pułk realizował zadania ochrony zachodniej granicy Polski na prawym skrzydle dywizji – odcinek od m. Kosarzyn do m. Mielno.

Po zakończeniu działań na rubieży Nysy Łużyckiej i przekazaniu odcinka dla 15 pp 5 DP, został Dowódcą nowo utworzonego **Garnizonu Koźuchów**, do którego w dniu 06.10.1945 r. wprowadzone zostały pododdziały 38 Pułku Zmechanizowanego zajmując poniemiecki kompleks koszarowy w południowo-zachodniej części miasta.

Dowódcą pułku pozostawał do lipca 1946 r. Do tego czasu brał czynny udział w niesieniu pomocy w odgruzowaniu miasta, odbudowie niektórych zakładów przemysłowych oraz akcji siewnej i żniwnej w 1946 r. w okolicach Koźuchowa i Legnicy. Za tę akcję odznaczony został Srebrnym Krzyżem Zasługi, natomiast za służbę w Wojsku Polskim został m.in. Kawalerem Orderu Odrodzenia Polski.

Po powrocie do ZSRR był w rezerwie Ministerstwa Obrony w Moskwie, następnie - od października 1946 r. do kwietnia 1949 r. - dowodził 156 batalionem 11 Samodzielnej Brygady Budowlanej, od kwietnia 1949 r. do lutego 1952 r. był zastępcą dowódcy 32 batalionu 7 Samodzielnej Brygady Budowlanej w Białej Cerkwi na Ukrainie i później - do końca służby - dowodził batalionem budowlanym w Charkowie.

W listopadzie 1952 r. został zwolniony z zawodowej służby wojskowej z uwagi na stan zdrowia i przeszedł na emeryturę.

Zmarł 08.10.1977 r. w wieku 71 lat i został pochowany w m. Biała Cerkiew w obwodzie kijowskim na Ukrainie.

Odnaczenia:

Order „Znak Honoru” – 1936,
Order „Aleksandra Newskiego” – 1943,
Order Czerwonej Gwiazdy – 1944,
Medal „Za zwycięstwo nad Niemcami” – 1945,
Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski V klasy – 1946,
Srebrny Krzyż Zasługi – 1946,
Srebrny Krzyż Zasługi – 1946 (odznaczony powtórnie za akcję siewną),
Medal Zwycięstwa i Wolności 1945 – 1946,
Medal „XXX lat Armii Radzieckiej i Marynarki Wojennej” – 1948.

Miejsce spoczynku oficera

Bibliografia:

1. Witold Jarno, Formowanie 11 Dywizji Piechoty w Łodzi wiosną 1945 r., Dziennik Łódzki Tom LX (s. 165-183), 2013
2. Wiesław Chłopek, 11 Lubuska Dywizja Kawalerii Pancerniej im. Króla Jana III Sobieskiego Zarys dziejów, Żagań 2005
3. Oprac. Zesp. p. red. Tomasza Andrzejewskiego, Kozuchów Zarys dziejów, Kozuchów 2003
4. Jerzy Kajetanowicz, Polskie wojska lądowe w latach 1945-1960, Toruń 2005
5. Paweł Piotrowski, Śląski Okręg Wojskowy Przekształcenia organizacyjne 1945-1956, Warszawa 2003
6. Wikipedia – 11 Dywizja Piechoty LWP i 38 Pułk Piechoty (LWP) – strony opracowane na podstawie:
  - Zygmunt Traczyk Ziemia Gubińska 1939 – 1949,
  - Gubin, Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Gubińskiej, 2011, s. 94-96
  - Kalendarium Gubina 1945-2009
  - Ziemia Gubińska 1939-1949
  - Zeszyty Lubuskie nr 22
  - Regularne jednostki ludowego Wojska Polskiego. Formowanie, działania bojowe, organizacja, uzbrojenie, metryki jednostek piechoty, Warszawa, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej Warszawa 1965
  - Wiesław Maścior: Dowódcy dywizji Wojska Polskiego. Profesjonalne Forum Wojskowe. Serwis-militarny.net, 2005. [dostęp 2018-02-05]
7. Gubin i Okolice - Biuletyn Stowarzyszenia Przyjaciół Ziemi Gubińskiej Nr 3 (14) wrzesień 2011
8. Aleksander Kropielnicki, Autobiografia ppłk Lucjana Kropielnickiego w języku rosyjskim – rękopis i maszynopis, tłum. Z. Służewski, 2019
9. Aleksander Kropielnicki, Kserokopie dokumentów CAW w Warszawie, przekazane przez Aleksandra Kropielnickiego, tłum. Z. Służewski, 2019.

Fotografie:

- Zrzuty z filmu „Z arsenału Muzeum Wojska Polskiego” odc. 8 poświęcony m.in. sztandarowi 38 Pułku Piechoty
- Zrzuty z aplikacji Google Maps, Łódź - obiekty przy ulicach Piotrkowskiej i Kilińskiego
- A. Kropielnicki, kopia fotografii oficera z akt CAW w Warszawie
- W. Kropielnicki, A. Kropielnicki, mogiła ppłk Lucjana Kropielnickiego

Mapa:

Fragment mapy archiwalnej w skali 1:300 000 Wojskowego Instytutu Geograficznego z 1935 r. z godłem ZGORZELEC (GÖRLITZ) z położeniem pododdziałów 38pp naniesioną przez autora opracowania.

Lubuskie
Warte zachodu

Opublikowane dzięki dotacji finansowej
Marszałka Województwa Lubuskiego